

הדיבר :

לא יהיה לך אלהים אחרים על פני: לא תעשה לך פסל וכל תמונה אשר בשמים ממעל ואשר בארץ מתחת ואשר במים מתחת לארץ: לא תשתחוה להם ולא תעבדם פי אנכי ה' אלוקיך אל קנא פקד עון אבת על בנים על שלשים ועל רבעים לשנאי: ועשה חסד לאלפים לאהבי ולשמרי מצותי.

המצווה העיקרית:

ספר המצוות לרמב"ם, מצוות לא תעשה א'
 הראשונה ממצוות לא תעשה היא האזהרה שהוזהרנו מלהאמין [וליחס] אלהות לזולתו יתעלה. והוא אמרו- יתרומם מליחס לו אמירה: "לא יהיה לך אלהים אחרים על פני" (שמות כ, ג).

משנה תורה לרמב"ם הלכות יסודי התורה פרק א, א-ד
 וידיעת דבר זה מצוות עשה, שנאמר "אנכי ה' אלוהיך". וכל המעלה על דעתו שיש שם אלוה אחר, חוץ מזה, עובר בלא תעשה, שנאמר "לא יהיה לך אלוהים אחרים, על פני" וכפר בעיקר, שזה הוא העיקר הגדול שהכול תלוי בו.

רמב"ן על התורה
 והנכון גם לפי הפשט שהוא מלשון והיה ה' לי לאלוהים (בראשית כח, כא), להיות לכם לאלוהים (ויקרא יא, מה). יאמר, שלא יהיה לנו בלתי השם אלוהים אחרים מכל מלאכי מעלה ומכל צבא השמים הנקראים אלוהים, כעניין שנאמר (להלן כב, יט): זובח לאלוהים יחרם בלתי לה' לבדו, והיא מניעה שלא יאמין באחד מהם ולא יקבלו עליו באלוה ולא יאמר לו אלי אתה.

ספר החינוך, הקדמה
 (ויש מצוות) שחיובן תמידי, לא יפסק מעל האדם אפילו רגע בכל ימיו, ואלו הן: א. להאמין בשם. ב. שלא להאמין זולתו. ג. ליחדו. ד. לאהבה אותו. ה. ליראה אותו. ו. שלא לתור אחר מחשבת הלב וראית העינים.

ספר החינוך, יתרו מצוה כו
 שלא נאמין אלהים זולתי השי"ת לבדו, שנאמר לא יהיה לך אלהים אחרים על פני, ופירושו לא תאמין אלוה אחר זולתי... וזאת המצוה היא העיקר הגדול שבתורה שהכל תלוי עליו, כמו שאמרו ז"ל כל המודה בעבודה זרה כאלו כפר בכל התורה כולה... **שורש מצוה** זו נגלה וידוע, פרטיה, כגון מה שאמרו שאם קבל באלוה אחר מכל הנבראים, ואפילו מודה שהקב"ה שולט עליו ועל אלהותו עובר על לא יהיה, ומה הדבר שנקרא דרך עבודתו ושלא כדרך עבודתו... וזאת המצוה היא מכלל שבע מצוות שנצטוו כל בני העולם בכללן, אבל מכל מקום חלוקין יש בפרטים בין ישראל לשאר האומות, והכל מבואר שם בעבודה זרה...

רמב"ם הלכות עבודה זרה, פרק ב
 א) עיקר הציווי בעבודת כוכבים שלא לעבוד אחד מכל הברואים, לא מלאך ולא גלגל ולא כוכב ולא אחד מארבעה היסודות ולא אחד מכל הנבראים מהן, ואף על פי שהעובד יודע שה' הוא האלקים, והוא עובד הנברא הזה על דרך שעבד אנוש ואנשי דורו תחלה, הרי זה עובד כוכבים, וענין זה הוא שהזהירה תורה עליו ואמרה ופן תשא עיניך השמימה וראית את השמש וגו', אשר חלק ה' אלקיך אותם לכל העמים, כלומר שמא תשוט בעין לבך תראה שאלו הן המנהיגים את העולם והם שחלק ה' אותם לכל העולם להיות חיים והווים ואינם נפסדים כמנהגו של

- מבוא
- אנכי ה'
- לא יהיה
- לא תשא
- זכור את
- כבד את
- לא תרצח
- לא תנאף
- לא תגנב
- לא תענה
- לא תחמוד

לא יהיה

עולם, ותאמר שראוי להשתחוות להם ולעובדן, ובענין הזה צוה ואמר השמרנו לכם פן יפתה לבבכם, כלומר שלא תטעו בהרהור הלב לעבוד אלו להיות סרסור ביניכם ובין הבורא וכל הלאוין האלו בענין אחד הן והוא שלא יפנה אחר עבודת כוכבים, וכל הנפנה אחריה בדרך שהוא עושה בו מעשה הרי זה לוקה, ולא עבודת כוכבים בלבד הוא שאסור להפנות אחריה במחשבה, אלא כל מחשבה שהוא גורם לו לאדם לעקור עיקר מעיקרי התורה מוזהרין אנו שלא להעלותה על לבנו ולא נסיה דעתנו לכך ונחשוב ונמשך אחר הרהורי הלב, מפני שדעתו של אדם קצרה, ולא כל הדעות יכולין להשיג האמת על בוריו, ואם ימשך כל אדם אחר מחשבות לבו נמצא מחריב את העולם לפי קוצר דעתו, כיצד, פעמים יתור אחר עבודת כוכבים, ופעמים יחשוב ביחוד הבורא שמא הוא שמא אינו, מה למעלה ומה למטה מה לפניו ומה לאחור... ונמצא יוצא לידי מינות, ועל ענין זה הזהירה תורה ונאמר בה ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זונים, כלומר לא ימשך כל אחד מכם אחד דעתו הקצרה וידמה שמחשבתו משגת האמת, כך אמרו חכמים אחרי לבבכם זו מינות, ואחרי עיניכם זו זנות. ולא זו אף על פי שהוא גורם לאדם לטרדו מן העולם הבא אין בו מלקות. (ד מצות עבודת כוכבים כנגד המצות כולן היא, שנאמר וכי תשגו ולא תעשו את כל המצות וגו', ומפי השמועה למדו שבעבודת כוכבים הכתוב מדבר, הא למדת שכל המודה בעבודת כוכבים כופר בכל התורה כולה ובכל הנביאים ובכל מה שנצטוו הנביאים מאדם ועד סוף העולם, והוא עיקר כל המצוות כולן.

דיבור

המצווה

בנוסף

מהתורה

מוסר

פתגמון

פיוט

מספרים

הלכה

התבוננות

רמב"ם הלכות עבודה זרה, פרק א

א בימי אנוש טעו בני האדם טעות גדולה, ונבערה עצת חכמי אותו הדור; ואנוש עצמו, מן הטועים. וזו הייתה טעותם: אמרו הואיל והאל ברא כוכבים אלו וגלגלים אלו להנהיג את העולם, ונתנם במרום, וחלק להם כבוד, והם שמשים המשמשים לפניו--ראויים הם לשבחם ולפארם, ולחלוק להם כבוד. וזה הוא רצון האל ברוך הוא, לגדל ולכבד מי שגידלו וכיבדו, כמו שהמלך רוצה לכבד עבדיו והעומדים לפניו, וזה הוא כיבודו של מלך. ב כיון שעלה דבר זה על ליבם, התחילו לבנות לכוכבים היכלות, ולהקריב להם קרבנות, ולשבחם ולפארם בדברים, ולהשתחוות למולן--כדי להשיג רצון הבורא, בדעתם הרעה. וזה, היה עיקר עבודה זרה.

מצוות נוספות הנכללות בדיבר:

משנה תורה לרמב"ם-

מונה 51 מצוות בהלכות עכו"ם וחוקותיהם כולל: שלא לפנות אחר עבודה זרה, שלא לתור אחר הרהור הלב וראית עינים, שלא לעונן, שלא לכשף, שלא לנחש, שלא לדרוש אל המתים, שלא לנהוג כמנהגם וכמלבושם, ושלא לשמוע מנביאי שקר.

מתוך מאמר "תרי"ג מצוות" של הרמב"ן-

שמלך לא ירבה כסף (כדכתיב וכסף וזהב ירבה לך וכל אשר לך ירבה, ורם לבבך ושכחת את ה' אלוקיך)

"טוב לי תורת פיך" - מן התורה

דברים ח (יז-יט)

ואמרת בלבבך פחי ועצם ידי עשה לי את-הסיל הזה. וזכרת את-יהוה אלהיך כי הוא נתן לך כח לעשות סיל למען הקים את-בריתו אשר-נשבע לאבותיך פיוס הזה. וקנה את-שכח תשכח את-יהוה אלהיך והלקת אחרי אלהים אחרים ועבדתם והשפתוית להם העדתי בכך היום כי אבד תאבדון.

ישעיהו פרק ב

(כ) פיוס ההוא ישלך האדם את אלילי כספו ואת אלילי זָהָבו אשר עָשָׂו לו... (כב) חדלו לכם מן האדם אשר נשמה באפו כי במה נחשב הוא:

ויקרא יט, ד

אל תפנו אל האלילים ואלהי מסכה לא תעשו לכם, אני ה' אלקיכם.

דברים ו, יד

לא תלכון אחרי אלהים אחרים מאלהי העמים אשר סביבותיכם, כי א-ל קנא ה' אלקיך בקרבך, פן יחרה אף ה' אלקיך בך והשמידך מעל פני האדמה.

תהלים קטו ד

עצביהם כסף וזהב מעשה ידי אדם. פה להם ולא ידברו עינים להם ולא יראו. אזנים להם ולא ישמעו אף להם ולא יריחוון. ידיהם ולא ימישוון רגליהם ולא יהלכו לא יהגו בגרונם. כמוהם יהיו עושיהם כל אשר בוטח בהם.

דברים פרק ד

(טו) וְנִשְׁמַרְתֶּם מְאֹד לְנַפְשֵׁיכֶם כִּי לֹא רְאִיתֶם כָּל תְּמוּנָה בְיוֹם דְבַר ה' אֱלֹהֵיכֶם בְּחָרֵב מִתּוֹךְ הָאֵשׁ... (יט) וּפְנֵי תִשָּׂא עֵינֶיךָ הַשְׁמִמָּה וְרִאִיתָ אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הַיָּרֵחַ וְאֵת הַכּוֹכָבִים כֹּל צָבָא הַשָּׁמַיִם וְגִדְדָתָהּ וְהִשְׁתַּחֲוִיתָ לָהֶם וְעִבַדְתָּם אֲשֶׁר חָלַק ה' אֱלֹהֶיךָ אִתָּם לְכָל הָעַמִּים תַּחַת כָּל הַשָּׁמַיִם: (כ) וְאַתְּכֶם לִקְחַ ה' וַיּוֹצֵא אֶתְכֶם מִכּוּר הַבְּרָזִל מִמִּצְרַיִם לֵהֱיוֹת לוֹ לְעַם נְחֻלָּה בְיוֹם הַזֶּה:

הושע יד, ד

שור לא יושיענו על-סוס לא נרכב ולא-נאמר עוד אלהינו למעשה ידנינו אשר-בך ירחם יתום:

לב הדברים: בהתאם לערך הליבה

בראשית ג

ח וַיִּשְׁמְעוּ אֶת-קוֹל ה' אֱלֹהִים, מִתְהַלֵּךְ בְּגֶן--לְרוּחַ הַיּוֹם; וַיִּתְחַבֵּא הָאָדָם וְאִשְׁתּוֹ, מִפְּנֵי ה' אֱלֹהִים, בְּתוֹךְ עֵץ הַגֶּן. ט וַיִּקְרָא ה' אֱלֹהִים, אֶל-הָאָדָם; וַיֹּאמֶר לוֹ, אַיֶּכָּה. י וַיֹּאמֶר, אֶת-קוֹלִי שָׁמַעְתִּי בְּגֶן; וְאִירָא פִי-עֵרֹם אֲנֹכִי, וְאֶחְבֵּא. יא וַיֹּאמֶר--מִי הִגִּיד לְךָ, פִּי עֵרֹם אָתָּה; הַמֶּן-הָעֵץ, אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ לִבְלֹתִי אֲכָל-מִמֶּנּוּ--אָכַלְתָּ. יב וַיֹּאמֶר, הָאָדָם: הָאִשָּׁה אֲשֶׁר נָתַתָּה עִמָּדִי, הוּא נָתַתָּה-לִּי מִן-הָעֵץ וְאָכַל. יג וַיֹּאמֶר ה' אֱלֹהִים לְאִשָּׁה, מַה-זֹּאת עָשִׂית; וַתֹּאמֶר, הָאִשָּׁה, הִנָּחֵשׁ הִשִּׁיאֲנִי, וְאָכַל.

דברים פרק ל', טו' – יט'

רָאה נְתַתִּי לְפָנֶיךָ הַיּוֹם, אֶת-הַסַּיִים וְאֶת-הַטּוֹב, וְאֶת-הַמְּנוֹת, וְאֶת-הַרְעָ... הַעֲדַתִּי בְכֶם הַיּוֹם, אֶת-הַשָּׁמַיִם וְאֶת-הָאָרֶץ--הַסַּיִים וְהַמְּנוֹת נְתַתִּי לְפָנֶיךָ, הַבְּרָכָה וְהַקְּלָלָה; וּבְסֻרְתָּ, בַּסַּיִים--לְמַעַן תִּחְיֶה, אַתָּה וְנִרְעָה.

"שמע בני מוסר אבירך"- דברי מוסר

רש"י

אלהים אחרים - שאינן אלהות אלא אחרים עשאוים אלהים עליהם, ולא יתכן לפרש אלהים אחרים זולתי, שגנאי הוא כלפי מעלה לקרותם אלהות אצלו. דבר אחר אלהים אחרים, שהם אחרים לעובדיהם, צועקים אליהם ואינן עונין אותם, ודומה כאלו הוא אחר שאינו מכירו מעולם.

מכילתא דרבי ישמעאל יתרו - מסכתא דבחדש פרשה ו

רבי אליעזר אומר, אלהים אחרים, שהם מחדשים להם אלהות בכל יום. הא כיצד, היה לו של זהב ונצרך לו, עשאו של כסף; [היה לו של כסף] ונצרך לו, עשאו של נחשת; היה לו של נחשת ונצרך לו, עשאו של ברזל או מעופרת, וכן הוא אומר "חדשים מקרוב באו"... רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר, בא וראה, לשון שתפסה תורה למולך, כל שתמליכנו עליך אפילו קיסם אחד או חרס.

אוצר הגאונים, סנהדרין סג, א, בשם הרס"ג

"לא תעשון איתי" -אזהרה שלא לשתף באמונה, ושלא להאמין אלוהות לזולתו יתעלה.

- מבוא
- אנכי ה'
- לא יהיה
- לא תשא
- זכור את
- כבד את
- לא תרצח
- לא תנאף
- לא תגנב
- לא תענה
- לא תחמוד

לא יהיה

רש"י בראשית ב,ה

ה' אלוהים - ה' הוא שמו, אלוהים שהוא שופט ושליט על כל, וכן פירושו זה בכל מקום לפי פשוטו, ה' שהוא אלוהים:

רמב"ם הלכות עבודת כוכבים פרק י"א, הלכה ט"ו:

ודברים האלו כולן דברי שקר וכזב הן והם שהטעו בהן עובדי כוכבים הקדמונים לגויי הארצות כדי שינהגו אחריהן, ואין ראוי לישראל שהם חכמים מחוכמים להמשך בהבלים אלו ולא להעלות על לב שיש תועלת בהן, שנאמר כי לא נחש ביעקב ולא קסם בישראל, ונאמר כי הגוים האלה אשר אתה יורש אותם אל מעוננים ואל קוסמים ישמעו ואתה לא כן וגו', כל המאמין בדברים האלו וכיוצא בהן ומחשב בלבו שהן אמת ודבר חכמה אבל התורה אסרתן אינן אלא מן הסכלים ומחסרי הדעת ובכלל הנשים והקטנים שאין דעתן שלימה, אבל בעלי החכמה ותמימי הדעת ידעו בראיות ברורות שכל אלו הדברים שאסרה תורה אינם דברי חכמה אלא תהו והבל שנמשכו בהן חסרי הדעת ונטשו כל דרכי האמת בגללן, ומפני זה אמרה תורה כשהזהירה על כל אלו ההבלים תמים תהיה עם ה' אלוהיך.

כוזרי מאמר ד

אמר החבר, :אלהים תאר למושל בְּדָבָר מִן הַדְּבָרִים, וּלְדַבֵּר שְׁלוֹ, וַיֵּשׁ שְׂיִהְיֶה בְּכָל כֶּשֶׁהוּא רוֹצֵה בּו מוֹשֵׁל בְּעוֹלָם כְּלוּ, וַיֵּשׁ שְׂיִהְיֶה בְּחֶלֶק כֶּשֶׁהוּא רוֹצֵה בּו כַּח מַכּוּחַת הַגְּלָגֶל, או טָבַע מִן הַטְּבָעִים, או דָּבָר מִבְּנֵי אָדָם. וְנִבְנָה הַשֵּׁם הַזֶּה בְּלִשׁוֹן קְבוּצָה, בְּעֵבֶר מֵה שְׂיִהְיֶה נוֹהֵג בֵּין הָאֲמוֹת עוֹבְדֵי הָאֱלִילִים, שְׂהִיו עוֹשִׂים צְלָמִים וְהָיוּ מְאֲמִינִים שֶׁכָּל אֶחָד מֵהֶם יְחוּלוּ בּו פַּחוֹת הַגְּלָגֶלִים וּמֵה שְׂדוּמָה לְזָה, וְכָל אֶחָד מֵהֶם אֶצְלָם אֱלוֹהִים, וְהָיוּ קוֹרְאִים כָּלֵם אֱלֹהִים, וְהָיוּ נִשְׁבָּעִים בָּהֶם, וְכֵאלוֹ הֵם מוֹשְׁלִים בָּהֶם, וְהֵם מִתְרַבֵּים, בְּרַבּוּי הַכּוּחַת הַמְּנַהֲיָגִים אֶת הַגּוֹף, וְהַכּוּחַת הַמְּנַהֲיָגִים אֶת הָעוֹלָם, כִּי הַכּוּחַת כְּפוּי לְסַבּוֹת הַתְּנוּעוֹת, כִּי כָּל תְּנוּעָה הִיא בָּאָה מִכַּח זוּלָתִי כַח הַתְּנוּעָה הַאֲחֵרָת, כִּי גִלְגַּל הַשָּׁמַשׁ וְגִלְגַּל הַיָּרֵחַ אֵינֶם רְצִים בְּכַח אֶחָד אֶבֶל בְּכּוּחַת מִתְחַלְפִים. וְלֹא כְּפוּי אֵל כַּח הָרֵאשׁוֹן אֲשֶׁר מְנַוּוּ בָּאוּ כָּל הַכּוּחַת הָאֵלֶּה, אִם בְּעֵבֶר שְׁלֹא הוּדוּ בּו, וְטַעֲנוּ כִּי קְבוּצָה הַכּוּחַת הָאֵלֶּה הוּא הַמְּסֻנָּה אֱלוֹהִים, וְשֶׁהַנְּפֹשׁ גַּם כֵּן אֵינָה כִּי אִם קְבוּצָה הַכּוּחַת הַמְּנַהֲיָגִים אֶת הַגּוֹף, או שְׁהוּדוּ בְּאֱלֹהִים אֵךְ הִיא רְחוּק בְּעֵינֵיהֶם שְׂתוּעִיל עֲבוֹדָתוֹ, וְחָשְׁבוּ כִּי הוּא נֶעְלָם וּמְרוּמָם שְׂיִדְעֻנוּ כָּל שְׂכָן שְׂיִשְׁגִּיחַ כְּפוּי, חֲלִילָה לְאֵל מִדְּבָרֵיהֶם. עַל כֵּן לֹא הָיוּ עוֹבְדִים דְּבָר אֶחָד אֵךְ רַבִּים שְׂקוֹרְאִין אוֹתָם אֱלֹהִים, כָּלֵל שְׂפוֹלֵל הַסַּבּוֹת מֵאִין חֲלוּק. וְהַדִּיקוֹת וְהַמְעַלָּה הִתְרָה אֵינָה כִּי אִם בְּשֵׁם הַנִּכְבָּד יוֹד הָא וְהָא יִתְבָּרַךְ, הוּא שֵׁם נוֹדַע רְמוּז אֱלִיו בְּמַדּוֹת, לֹא בְּמָקוֹם, אֲחֵר אֲשֶׁר לֹא הִיא נוֹדַע, כִּי הִיא נִקְרָא אֱלֹהִים בְּכָלֵל, וְנִקְרָא ה' בְּהַתְּיַחֵד. כְּאֵלֶּה שְׂאֵל הַשּׁוֹאֵל: "אֵיזָה אֱלוֹהִים רְאוּי לְעַבֵּד: הַשָּׁמַשׁ או הַיָּרֵחַ או הַשָּׁמַיִם או הַמַּזְלוֹת או אֶחָד הַכּוּכָבִים או הָאֵשׁ או הַיָּרֵחַ או הַמַּלְאָכִים הַרוּחָנִיִּים או זוּלָתָם? כִּי לְכָל אֶחָד מֵהֶם מַעֲשֶׂה וּמְשַׁלָּה, וְכָל אֶחָד מֵהֶם סָבָה בְּהִנָּה וּבְהֶפְסֵד". וְתִהְיֶה הַתְּשׁוּבָה: ה' !

מכילתא שמות פרשת יתרו

לא יהיה לך אלהים אחרים למה נאמר, לפי שנאמר לא תעשה לך פסל וכל תמונה, אין לי אלא שלא תעשו, העשוי כבר מנין שלא יקיים, תלמוד לומר לא יהיה לך אלהים אחרים. וכי אלוהות הן, והלא כבר נאמר ונתן את אלהיהם באש כי לא אלהים המה, ומה תלמוד לומר אלהים אחרים, אלא שאחרים קוראין אותם אלוהות. דבר אחר אלהים אחרים שהם מאחרין הטובה מלבא לעולם. דבר אחר אלהים אחרים, שהם עושין את אלהיהם אחרונים. דבר אחר אלהים אחרים, שהם אחרים לעובדיהם, וכן הוא אומר והן יצעק אליו ולא יענה ומצרתו לא יושיענו. רבי יוסי אומר אלהים אחרים למה נאמר, שלא ליתן פתחון פה לאומות העולם לומר אלו נקראו בשמו כבר היה בהם צורך, והרי נקראו בשמו ואין בהם צורך, ואימתי נקראו בשמו, בימי אנוש בן שת, שנאמר אז הוחל לקרא בשם ה'... רבי אליעזר אומר אלהים אחרים שהם מחדשים להם אלהות בכל יום, הא כיצד, היה לו של זהב, נצרך לו עשאו של כסף, ונצרך לו עשאו של נחשת... רבי יצחק אומר נפרש להם כל שם עבודה זרה לא היה מספיק כל העורות שבעולם. רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר, בא וראה לשון שתפסה תורה למולך כל שתמליכנו עליך, אפילו קיסם אחד או חרס, רבי אומר אלהים אחרים שהם אחרונים למי שהוא אחרון במעשים, ומי אחרון שבמעשים, מי שקורא אותם.

- הדיבור
- המצווה
- בנוסף
- מהתורה
- מוסר
- פתגמון
- פיוט
- מספרים
- הלכה
- התבוננות

- מבוא
- אנכי ה'
- לא יהיה
- לא תשא
- זכור את
- כבוד את
- לא תרצח
- לא תנאף
- לא תגנב
- לא תענה
- לא תחמוד

חובות הלבבות שער א היחוד, פרק י

אך מפסידות הייחוד בלב שלם הרבה מהם לשתף הבורא והוא על כמה פנים, מהם בהנחת הרבוי, ומהם בעבודת הצורות ועבודת השמש והירח והמזלות, ומהם השיתוף הנעלם והוא החונף בענייני האדם לבני אדם... ומהם הנטייה אל תאוות הגופות המגונות, כי הוא שתוף נעלם מפני שמשתף האדם עם עבודת אלקיו עבודת תאוותו, והכתוב אומר לא יהיה בך אל זר, ואמרו רז"ל איזהו אל זר שיש בגופו של אדם, הוי אומר זה יצר הרע.

ר' יצחק ערמה בפרושו על התורה "עקדת יצחק"

"ויש בכלל זה העבודה זרה הגדולה המצויה היום בעולם מציאות חזק, והוא התכוונות כל המחשבות והעסקים לקיבוץ הממון והצלחת הנכסים שהמה להם האלוהים האדירים, אשר עליהם הם נשענים ובאמונתם הם נמשכים, ועל קדושת שמם הם מכחישים אלוה ממעל ועוזבים את תורתו, ומניחים אותה עגונה ועלובה בקרן זוית; וזוהי גופה של עבודה זרה ועיקרה – כמו שיבוא בלא תחמוד..."

תלמוד בבלי ברכות כט, עמוד ב.

ואמרו חכמים שהכועס דומה לעובד עבודה זרה. "המקרע בגדיו בחמתו, והמשבר כליו בחמתו, והמפזר מעותיו בחמתו – יהא בעיניך כעובד עבודה זרה; שכך אומנתו של יצר הרע, היום אומר לו: עשה כך, ולמחר אומר לו: עשה כך. עד שאומר לו: עבוד עבודה זרה, והולך ועובד". ואמר שם רבי אבין שהמקור לכך מהפסוק (תהלים פא, י) "לא יהיה בך אל זר ולא תשתחוו לאל נכר", איזהו אל זר שיש בגופו של אדם – הוי אומר זה יצר הרע (שבת קה, ב.) ועוד אמרו: "כל הכועס – כל מיני גהינם שולטים בו" (נדרים כב, א) ועוד אמרו: "כל הכועס – אפילו שכינה אינה חשובה כנגדו" (נדרים כב, ב.) ואמר אליהו לרב יהודה: אל תכעס ולא תחטא (ברכות כט:)

ספר העיקרים מאמר שלישי, י"ח

"לא יהיה לך.. על פני" כלומר, אפילו עם האמנת השגחתני לך, לא יהיה לך אלוהים אחרים להכניס אותם אמצעיים ביני ובינך.

ילקוט שמעוני סימן תתנא על דברים (ה, יד)

רבי יוחנן אמר: כל אדם שיש בו גסות הרוח כאלו כופר בעיקר, שנאמר: ורם לבבך ושכחת את ה' אלקיך המוציאך מארץ מצרים מבית עבדים.

לב הדברים - מותאם לערך הליבה

תלמוד בבלי מסכת שבת דף קנו עמוד א

איתמר, רבי חנינא אומר: מזל מחכים, מזל מעשיר, ויש מזל לישראל. רבי יוחנן אמר: אין מזל לישראל. ואזדא רבי יוחנן לטעמיה, דאמר רבי יוחנן: מניין שאין מזל לישראל - שנאמר "כה אמר ה' אל דרך הגוים אל תלמדו ומאתות השמים אל תחתו כי יחתו הגויים מהמה", גויים יחתו, ולא ישראל. ואף רב סבר אין מזל לישראל, דאמר רב יהודה אמר רב: מניין שאין מזל לישראל – שנאמר "ויוצא אתו החוצה". אמר אברהם לפני הקדוש ברוך הוא: רבוננו של עולם בן ביתי יורש אתי. אמר לו: לאו, כי אם אשר יצא ממעיך. אמר לפניו: רבוננו של עולם, נסתכלתי באיצטגנינות שלי ואיני ראוי להוליד בן. אמר ליה: צא מאיצטגנינות שלך, שאין מזל לישראל.

מסכת שבת קנ"ו ע"א

מי שנולד במזל מאדים יהיה אדם שופך דמים אמר רב אשי או מקיז דם או שוחט או מוהל.

הגאון מוילנא, שם

הועניין כי האדם אי אפשר לו לשבור דרכו כלומר מזלו שנולד בו... וכשנולד במזל רע אז על זה נתנה הבחירה ביד האדם - שיוכל לאחוז במזלו לאיזה דבר שירצה להיות: או צדיק או רשע או בינוני כמו שנאמר במסכת שבת..

לא יהיה

רמב"ם הלכות תשובה פרק ה

א רשות כל אדם נתונה לו: אם רצה להטות עצמו לדרך טובה ולהיות צדיק, הרשות בידו; ואם רצה להטות עצמו לדרך רעה ולהיות רשע, הרשות בידו. הוא שכתוב בתורה "הן האדם היה כאחד ממנו, לדעת טוב ורע כלומר הן מין זה של אדם היה אחד בעולם, ואין לו מין שני דומה לו בזה העניין, שיהיה הוא מעצמו בדעתו ובמחשבתו יודע הטוב והרע ועושה כל מה שהוא חפץ, ואין לו מי שיעכב על ידו מלעשות הטוב או הרע. וכיון שכן הוא, "פן ישלח ידו" (בראשית ג, כג)

ב אל יעבור במחשבתך דבר זה שאומרים טיפשי האומות ורוב גולמי בני ישראל, שהקדוש ברוך הוא גוזר על האדם מתחילת ברייתו להיות צדיק או רשע. אין הדבר כן, אלא כל אדם ואדם ראוי להיות צדיק כמשה רבנו או רשע כירובעם, או חכם או סכל, או רחמן או אכזרי, או כיליי או שוע; וכן שאר כל הדעות.

ה ועיקר זה עיקר גדול הוא, והוא עמוד התורה והמצוה--שנאמר "ראה נתתי לפניך היום, את החיים ואת הטוב, ואת המוות, ואת הרע" (דברים ל, טו), וכתוב "ראה, אנוכי נתן לפניכם--היום: ברכה, וקללה" (דברים יא, כו): כלומר שהרשות בידיכם; וכל שיחפוץ האדם לעשות ממעשה בני האדם--עושה, בין טובים בין רעים. ומפני זה העניין נאמר "מי ייתן והיה לבכם זה להם" (דברים ה, כה)--כלומר שאין הבורא כופה בני האדם ולא גוזר עליהן לעשות טובה או רעה, אלא ליכם מסור להם.

הפתגמון

- כל המודה בעבודה זרה כופר בכל התורה כולה ~ ספרי דברים פסקא נד
- כל המודה בעבודה זרה, כופר בעשרת הדברות, ובמה שנצטוו אבות, ובמה שנצטוו נביאים.
- וכל הכופר בעבודה זרה, מודה בכל התורה כולה ~ ספרי במדבר פסקא קי"א
- הרואה... מקום שנעקרה ממנו עבודת כוכבים, אומר ברוך שעקר עכו"ם מארצנו. ~ ברכות נד א
- מקדש ראשון מפני מה חרב, מפני ג' דברים שהיו בו, עבודה זרה וגלוי עריות ושפיכות דמים ~ יומא ט, ב
- אמר רבי אבהו ג' אין הפרגוד ננעל בפניהם, אונאה וגזל ועבודה זרה... דכתיב העם המכעיסים אותי על פני תמיד. ~ בבא מציעא נט א
- דאמר רבי פנחס בשם רב יהודה בר סימון: עבודה זרה נראית קרובה ואינה אלא רחוקה, ... דבר אלוהו עמו בבית והוא צועק עד שימות ולא ישמע ולא יושיע מצרתו, אבל הקב"ה נראה רחוק ואין קרוב ממנו... ~ ברכות סב ב
- "לא יהיה בך אל זר" (תהילים פ"א) האל לא יהיה לך, בתוכך, בבחינת זר... ~ אמרות הרבי מקוצק
- הישמרו לכם פן תשכחו... ועשיתם לכל פסל תמונת כל, אשר ציווה ה' אלוהיך (דברים ד כג) אל תעשה פסל ותמונה מן המצוות אשר ציווה ה'. אל תראה את תמונת המצווה, את דפוסה החיצוני ומסגרותיה כעיקר- אחרת תהיה המצווה פסל... ~ אמרות הרבי מקוצק
- עבודה זרה אינה רק עבודה לצלם, גם עובד עצמו חוטא בעבודה זרה. ה"אני" הוא עבודה זרה, כעין גנב, שיש לעוקרו מן השורש... ~ אמרות הרבי מקוצק
- עבודת ה' שיש בה צד אישי, דומה לעבודת אלילים. מה ההבדל אם עובד אדם לפסל או אם עובד הוא לעצמו? .. ~ אמרות הרבי מקוצק

מספרים ש..

אברהם אבינו נלחם בעבודה זרה - בית אביו של אברהם היו עושים צלמים [=פסלים לעבודה זרה] ומוכרים בשוק. יום אחד הגיע אברהם למכור [...] באה אשה אחת טוענת בידה קערה סולת. אמרה לו: הילך והקרב לפניהם, עמד ונטל מקל בידו ושבר כל הפסילים, ונתן המקל ביד הגדול שבהם. כיוון שבא אביו אמר: מי עשה להם כך? אמר לו: המכסה אני דבר מאבא? באה אשה אחת ובידה קערה מלאה סולת ואמרה לי: הילך והקרב לפניהם. הקרבתי לפניהם, היה זה אומר: אני

הדיבר

המצווה

בנוסף

מהתורה

מוסר

הפתגמון

פיוט

מספרים

הלכה

התבוננות

אוכל תחילה, וזה אומר: אני אוכל תחילה. ועמד הגדול שביניהם ושבר את כולם. אמר לו: מה אתה משטה בי – כלום יכולים הם? אמר לו: ולא? ישמעו אזניך מה שפיך אומר.

(בראשית רבה ל"ח אות י"ג)

לב הדברים - מותאם לערך הליבה

אין הדבר תלוי אלא בי-

בכה רבי ואמר: "יש אדם הקונה עולמו בשעה אחת". כלפי מי אמר רבי דבר זה? כלפי ר' אלעזר בן דורדיא: שהיה אלעזר בן דורדיא שטוף בחטא שנים הרבה. פעם אחת אמרה לו אשה בשעת עברה: "אלעזר בן דורדיא - אין מקבלים אותך בתשובה! (=אתה כל כך חוטא עד שלא תוכל לחזור בתשובה)". הלך וישב בין שני הרים וגבעות. אמר: הרים וגבעות, בקשו עלי רחמים! אמרו לו: עד שאנו מבקשים עליך נבקש על עצמנו שנאמר (ישעיה נד): כִּי הָהָרִים יְמוּשׁוּ וְהַגְּבְעוֹת תִּמוּטְיֶנָּה: אמר: שמים וארץ בקשו עלי רחמים! אמרו לו: עד שאנו מבקשים עליך, נבקש על עצמנו שנאמר (ישעיה נא): כִּי שָׁמַיִם כָּעָשָׁן נִמְלָחוּ וְהָאָרֶץ כַּבָּגָד תִּבְלָה: אמר: חמה ולבנה, בקשו עלי רחמים! אמרו לו: עד שאנו מבקשים עליך, נבקש על עצמנו שנאמר (ישעיה כד): וְחִפְרָה הִלְכָנָה וּבוֹשָׁה הִחְמָה: אמר: כוכבים ומזלות, בקשו עלי רחמים! אמרו לו: עד שאנו מבקשים עליך נבקש על עצמנו שנאמר (ישעיה לד): וְנִמְקוּ כָּל צְבָא הַשָּׁמַיִם: אמר: אין הדבר תלוי אלא בי! הניח ראשו בין ברכיו וגעה בבכייה עד שיצתה נשמתו. יצאה בת קול ואמרה: 'רבי אלעזר בן דורדיא מזומן לחיי העולם הבא'; אמר רבי: לא דים (=מספיק) לבעלי תשובה שמקבלים אותם, אלא שקוראים אותם 'רבי':

למה בכה רבי על כך? אלא שראה שבשעה אחת בלבד יכול אדם לקנות עולמו, מה שהצדיקים קונים בשנים הרבה. הרי שהצדיקים לא עמלו בכל כחם בשנות חייהם. ולמה נקרא ר' אלעזר בן דורדיא 'רבי'? לפי שממנו למדו הכל מה כוחה של שעה אחת, ועל דבר זה נקרא 'רבי':

(מעובד תלמוד בבלי, מסכת עבודה זרה י"ז, א)

מן התפילה

עלינו לשבח לאדון הכל, לתת גדלה ליוצר בראשית, שלא עשנו כגויי הארצות, ולא שמנו כמשפחות האדמה. שלא שם חלקנו פהם, וגורלנו ככל-המונח, שהם משפתחיים להקבל נריק, ומתפללים אל אל לא יושיע. ואנחנו פורעים ומשפתחיים ומודים לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, שהוא נוטה שמים ויסד ארץ, ומושב יקרו בשמים ממעל, ושכינת עזו בגבהי מרומים.

הוא אלהינו, אין עוד, אמת מלפנו, אפס זולתו. פתוב בתורתו: ונדעת היום והשבת אל לבבך כי יי הוא האלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד: ועל פן נקנה לה יי אלהינו, לראות מהרה בתפארת עזו, להעביר גלולים מן הארץ, והאלילים פרות ופרתו, לתנו עולם במלכות שדי, וכל בני בשר יקראו בשמחה, להפנות אליה כל רשעי ארץ. זכירו וידעו כל יושבי תבל, כי לה תקרע כל ברה, תשבע כל לשון. לפני יי אלהינו יכרעו ויפלו, ולכבוד שמך יקר יתנו, ויקבלו כלם את על מלכותך, ותמלך עליהם מהרה לעולם ועד. כי המלכות שלך היא, ולעולמי עד תמלך בכותב פתוב

יי ימלך לעלם ועד. ונאמר: והיה יי למלך על כל הארץ ביום ההוא והיה יי אחד ושמו אחד.

- מבוא
- אנכי ה'
- לא יהיה
- לא תשא
- זכור את
- כבוד את
- לא תרצח
- לא תנאף
- לא תגנב
- לא תענה
- לא תחמוד